

7/4116 210-3-

T.C.
BAŞBAKANLIK
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı

SAYI : B.02.0.018 / 2307

ANKARA

KONU : Soru Önergesi

14. / 5. / 2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 04 Mayıs 2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4116-10095/23863 sayılı yazınız.

Afyon Milletvekili Sayın Sait AÇBA'nın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Türkiye aleyhine yapılan başvurulara ilişkin 7/4116-10095 sayılı yazılı soru önergesine verilen cevaplar, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca ekte takdim edilmektedir.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Mesut YILMAZ

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

EKLER :

Ek 1 : Soru önergesine verilen cevap

DAĞITIM :

Gereği :

- T.B.M.M. Başkanlığına

Bilgi :

- Başbakanlığa

**AFYON MİLLETVEKİLİ SAİT AÇBA'NIN 24.04.2001 TARİH VE 7/4116-10095
SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE VERİLEN CEVAP**

CEVAP - 1 : Türkiye'nin AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini tanıdığı 1990 yılından itibaren AİHM'ne ülkemiz aleyhinde kaç kişinin başvurmuş olduğu konusunda kesin bir rakam vermek mümkün değildir. AİHM 1990 yılından bu yana aleyhimize açılan 131 davayı sonuçlandırmıştır. Bu davalarda başvuran sayısı 226'dır. Nisan 2001 tarihi itibarıyla AİHM'nin halen incelemekte olduğu, aleyhimize açılmış davaların sayısı ise 2.700'dür. Bunların 701'i Hükümetimizin bilgisine sunulmuştur. Söz konusu 701 davada başvuran sayısı 4.015'dir. Buna karşılık, henüz Hükümetimizin bilgisine getirilmemiş olan kalan 2000 davada başvuran sayısının kaç kişi olduğu ise bilinmemektedir. Aleyhimize açılmış davaların biri hariç hepsi vatandaşlarımız ve yabancılar tarafından yapılmış bireysel başvurulardır. Bir dava ise GKRY tarafından yapılan devlet başvurusudur.

CEVAP - 2 : AİHM'nin Hükümetimizin bilgisine getirmiş olduğu, halen AİHM önünde görülmekte olan bireysel başvuru niteliğindeki 701 davanın 598'i vatandaşlarımız, 103'ü de yabancılar tarafından açılmıştır.

a) Vatandaşlarımız tarafından açılan 598 davanın konular itibarıyla dağılımı şu şekildedir.

- Kamulaştırma bedellerine itiraz (Mülkiyet hakkının ihlali)
- Köy yakma ve boşaltma olayları,
- Yaşam hakkının ihlali (kayıp şahıslar ve faili meçhul adam öldürmeler)
- İşkence, kötü muamele ve haksız gözaltına alınma,
- Gözaltı süresinin uzunluğu,
- Düşünce ve ifade özgürlüğü,
- Adil yargılanma hakkının ihlali,
- Yüksek Askeri Şura Kararları,
- Uzun yargılama (Dev Yol başvuruları)
- Parti kapatmalarla ilgili başvurular,
- Diğerleri (Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü hakkının ihlali, mülteci başvuruları gibi)

Başvuranlar genellikle AİHS'in birkaç maddesinin ihlal edildiğini iddia ettikleri için, dava konularına ilişkin sağlıklı rakamsal veriler verilememektedir. Bununla birlikte sözkonusu davalar arasında kamulaştırma davaları (326 dava) ve ifade özgürlüğü davaları (100 dava) önemli yer işgal etmektedir.

CEVAP – 3: AİHM aleyhimize açılmış olan davlardan 18 Nisan 2001 tarihi itibarıyla 141'ini sonuçlandırmıştır. Bunlardan 10 adedi lehimize, 131 adedi ise aleyhimize sonuçlanmıştır.

Aleyhimize sonuçlanan 131 adet davanın konu itibarıyla dağılımı aşağıda sunulmaktadır: (Bir başvuruda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) birden fazla maddesi hakkında ihlal kararı verilebilmektedir.)

- 22 adet işkence yasağı (3. madde),
- 14 adet özgürlük ve güvenlik hakkı (5. madde),
- 18 adet yaşama hakkı (2. madde),
- 24 adet adil yargılama hakkı (6. madde),
- 4 adet özel hayatın ve aile hayatının korunması (8. madde ev ve köy yakma),
- 23 adet etkili başvuru hakkı (13. madde),
- 3 adet dernek kurma ve toplantı özgürlüğü (11. madde-parti kapatma)
- 58 adet mülkiyetin korunması (Ek 1 Protokolün 1. maddesi),
- 17 adet ifade özgürlüğü (10. madde),
- 1 adet olağanüstü hallerde askıya alma (15. madde),
- 1 adet düşünce, vicdan ve din özgürlüğü (9. madde),
- 3 adet cezaların yasallığı (7. madde) ve
- 4 adet de başvuru hakkının kullanılmasına sözleşmeye taraf devletlerce engel olunmaması (25. madde) ile ilgili ihlal kararlarıdır.

CEVAP – 4 : Türkiye aleyhine sonuçlanan başvuruların 105'i için 359.857 ABD Doları, 3.979.610 Fransız Frangı, 1.553.883 İngiliz Sterlini, 57.639 Alman Markı ve 9 Milyar Türk Lirası tazminat ödenmiştir. Halen işlemleri devam eden 26 başvuru için ise 78.514 İngiliz Sterlini ve 123.520 ABD Doları ödenecektir.

(Aleyhimize sonuçlanan başvurularda AİHM farklı para birimleri üzerinden tazminata hükmettiği için ödediğimiz veya ödeyeceğimiz toplam tazminat miktarı tek bir para birimi üzerinden ifade edilememektedir.)

CEVAP – 5 : Toplam 48 başvurusu ise dostane çözüm ile sonuçlanmıştır. Bu şekilde sonuçlandırılan başvuruların 19'u için 223.040 ABD Doları, 3.860.000 Fransız Frangı, 15.000 İngiliz Sterlini, 2.633.400.000TL ödenmiştir. Halen işlemleri devam eden 29 başvuru için ise 75.000 Fransız Frangı, 2.818.000 İngiliz Sterlini ödenecektir.

(Aleyhimize sonuçlanan başvurularda AlHM farklı para birimleri üzerinden tazminata hükmettiği için ödediğimiz veya ödeyeceğimiz toplam tazminat miktarı tek bir para birimi üzerinden ifade edilememektedir.)